

Guba-Film

Společnost Guba-Film vznikla v lednu roku 1933¹⁾ a jak již její název napovídá, po celou dobu své existence byla provázána s ústřední postavou zakladatele a majitele společnosti Ludvíkem Gubou. Ludvík Petr²⁾ Guba se narodil dne 17. února 1895³⁾ v Praze-Bubenči⁴⁾ rodičům Ludvíkovi a Marii roz. Slavíkové.⁵⁾ Ludvík Guba nejprve navštěvoval II. německou reálnou školu v Praze III, kde v roce 1913 složil úspěšně maturitní zkoušku, a následně se přihlásil na Německou technickou vysokou školu (Deutsche Technische Hochschule⁶⁾) v Praze na obor architektura. Studium musel přerušit z důvodu aktivního boje v první světové válce, ze které si měl kromě zranění přivést i bronzovou medaili za statečnost. Po válce dokončil Ludvík Guba svá vysokoškolská studia s akademickým titulem architekt a nastou-

pil roku 1920 do sklářské firmy Josefa Inwalda ve Zlatých Horách u Teplic, kde pracoval jako návrhář skleněných forem a broušených vzorů a později i jako vedoucí oddělení malby a leptu. Svůj pracovní poměr v této firmě ukončil v roce 1923, oženil se s Ilsou Stránskou a přijal místo u knihvazače p. Schuberta v Praze. Firma ovšem nedostala ke své činnosti další povolení, a tak byl Ludvík Guba nucen místo opustit a následující rok byl nezaměstnaný.

Po této zkušenosti se Ludvík Guba rozhodl vydat se vlastní cestou, proto roku 1927 založil firmu zvanou Praga⁷⁾ na výrobu uměleckých vzorů na plakáty a věnující se obecně reklamě všeho druhu. Firma měla spolu s Ludvíkem Gubou další tři zaměstnance.

-
- 1) Irena Prokopová, Guba-Film 1940–1945 (1950) (archivní pomůcka). Národní filmový archiv, Hradištko pod Medníkem 2004, s. 3.
 - 2) Národní filmový archiv (NFA), f. Českomoravské filmové ústředí (ČMFÚ), inv. č. 357, Členové ČMFÚ: Němci.
 - 3) NFA, f. Guba-Film, inv. č. 1, Odpověď na žádost o živnostenské oprávnění.
 - 4) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 357, Členové ČMFÚ: Němci.
 - 5) Národní archiv (NA), f. Policejní ředitelství I 1850–1914, konskripce, karton 148, obraz 100.
 - 6) Roku 1869 vznikl z dosavadního Polytechnického ústavu Český a německý polytechnický ústav. V roce 1879 byly tyto dva ústavy přejmenovány na C. k. Českou vysokou školu technickou v Praze a K. k. Deutsche Technische Hochschule in Prag. Nakonec byly v roce 1920 spojeny do dnešního Českého vysokého učení technického. Online: <<https://www.cvut.cz/historie>>, [cit. 25. 9. 2017].
 - 7) NA, f. Policejní ředitelství II — všeobecná spisovna — 1941–1950, sign. G 1175/8 Guba, kar. 2659.

Samotným filmem se Ludvík Guba začal aktivně zabývat až v roce 1928, a to především v odvětví filmové reklamy. V roce 1931 musel kvůli své dlouhodobé nemoci, zánětu kostní dřeně, odevzdat svou firmu i se zaměstnanci Willymu Weigeltovi.⁸⁾ Po svém zotavení se Guba již věnoval výlučně filmovému průmyslu a v roce 1935 vydal svůj první kulturní film.⁹⁾

Vznikem Protektorátu Čechy a Morava začal být Guba více aktivní nejen ve filmovém průmyslu, ale také v rámci nacistické ideologie, což umocnil i fakt, že se již během sčítání lidu v roce 1930 přihlásil k německé národnosti.¹⁰⁾ Byl členem NSDAP a roku 1938 se stal i členem Vlajky.¹¹⁾ Jeho filmová produkce vyvrcholila v roce 1939, kdy jej jmenovali plnomocníkem filmového oboru v rámci výroby krátkých filmů a v prosinci téhož roku byl zvolen do organizace a vedení Úřadu pro kulturní a filmová představení pro mládež (Kulturstunden für die Jugend).¹²⁾ Ludvík Guba stál taktéž ve vedení Svazu výrobců kulturních a propagačních filmů a Filmového ústředí, dále byl členem poradních sborů při Českomoravském filmovém ústředí, Filmovém studijním ústavu a Filmovém poradním sboru.¹³⁾

Jak již bylo uvedeno výše, Guba-Film vznikl v lednu 1933. Společnost se specializovala na výrobu krátkých kulturních filmů. Ovšem v roce 1933 produkovala i jeden celovečerní film, který byl zřejmě výjimkou v existenci společnosti.¹⁴⁾ V roce 1944 měla firma osm zaměstnanců¹⁵⁾ a její obrát činil 639 069 K.¹⁶⁾ Sídlo firmy se nacházelo v Praze ve Vodičkově ulici čp. 699.¹⁷⁾ Společnost za celou dobu své existence natočila na padesát krátkých kulturních filmů. Za zmínku stojí snímky jako SKLENĚNÝ CHLÉB (1939), který obdržel Svatováclavskou cenu v podobě Malé zlaté medaile za krátký film v roce 1939,¹⁸⁾ film KOUŘÍME DOMOVINU (1944), kde si zahrál František Černý a František Filipovský,¹⁹⁾ nebo film STRUNY MLUVÍ (1940)²⁰⁾, který byl oceněn diplomem v červenci 1940 během manifestace celovečerní a krátkometrážní produkce z uplynulého roku tzv. Filmových žní ve Zlíně.²¹⁾

Dalšími významnými herci, kteří si zahráli ve filmech Guba-Filmu, byli Alois Dvorský (NEVIDITELNÝ NEPŘÍTEL č. 1), Darja Hajsá (KOUŘÍME DOMOVINU) nebo Emanuel Kovářík (TŘI SESTRY).²²⁾

Období protektorátu a druhé světové války se taktéž odráželo v krátkých filmech, a to například

- 8) Taktéž v Gubově osobním životě došlo k rozvratu, jeho manželství skončilo téhož roku. Z tohoto manželství vzešla dcera Ingeborg, která po 15. březnu roku 1939 musela se svou matkou Židovkou emigrovat do zahraničí. Viz NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 983, Zpráva o činnosti úřadu, a také NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 977, Korespondence v zaměstnaneckých záležitostech, především výše odměn, včetně životopisu vedoucího úřadu Ludwiga Guby.
- 9) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 977, Korespondence v zaměstnaneckých záležitostech, především výše odměn, včetně životopisu vedoucího úřadu Ludwiga Guby.
- 10) Tamtéž, inv. č. 977, Korespondence v zaměstnaneckých záležitostech, především výše odměn, včetně životopisu vedoucího úřadu Ludwiga Guby.
- 11) Policejní ředitelství Praha II — všeobecná spisovna 1941–1950, sign. G 1175/8 guba, kar. 2659.
- 12) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 977, Korespondence v zaměstnaneckých záležitostech, především výše odměn, včetně životopisu vedoucího úřadu Ludwiga Guby.
- 13) Tereza Czesany Dvořáková, *Idea filmové komory, disertační práce*. FF UK, 2011, s. 16–302.
- 14) Jiří Havelka, *Čs. filmové hospodářství*. Praha 1935, s. 19.
- 15) NFA, f. Guba-Film, inv. č. 3, Pensijní a nemocenské pojištění zaměstnanců.
- 16) Tamtéž, inv. č. 9, Daňové přiznání k dani z obrátu za rok 1944.
- 17) Tamtéž, inv. č. 35, Likvidace finančních záležitostí firmy.
- 18) Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 4. Československý filmový ústav 1990, s. 185.
- 19) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 358, Členové ČMFÚ — evidence smluv s filmovými společnostmi (včetně korespondence).
- 20) Více také Lucie Česálková, Oběť ve státním filmu. *Iluminace* 21, 2009, č. 2, s. 135–155.
- 21) Z. Štábla, c. d., s. 236.
- 22) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 358, Členové ČMFÚ — evidence smluv s filmovými společnostmi.

ve filmu *ABECEDA UHLÍ* (1942),²³⁾ který pojednával o nedostatku uhlí a který byl spolu s filmy *DESATERO HOSPODYŇKY* (1942) a *UHLÍM ŠETŘIT — ALE JAK?* v listopadu 1943 promítán zástupcům spotřebitelů i lidem z oborů, kteří se uhlím a topením denně zabývali. Všechny výše jmenované filmy měly za cíl vést obyvatelstvo k úspoře nedostatkových surovin.²⁴⁾ Dalším filmem ovlivněným válečnou dobou byl snímek *CHLAPCI V MODRÉM* (1943), který se zabýval pracovním nasazením studentů. V tématech války se objevovala i nacistická ideologie, jako tomu bylo například v krátkém dokumentárním filmu Waltera Santa Nová *MLÁDEŽ, NOVÉ CÍLE* (1942), který znázorňoval zapojení české mládeže do cílů Třetí říše.²⁵⁾ Mezi oblíbená témata Guba-Filmu patřilo také rybníkářství spojené s městem Třeboň. Svědčí o tom četnost filmů s touto tematikou, jmenujme alespoň některé snímky *TŘEBOŇ A JEJÍ RYBNÍKY* (1937)²⁶⁾, *27)*, *OBYVATELSTVO RYBNÍČNÍCH HLUBIN TŘEBOŇSKÝCH* (1942), *ODBOŘNÁ PÉČE O TŘEBOŇSKÉHO KAPRA* (1942)²⁸⁾ a další.

Většinu těchto krátkých kulturních a reklamních filmů si Ludvík Guba režíroval sám.²⁹⁾ Kromě běžného zařízení při natáčení filmu bylo občas zapotřebí speciálních žádostí. Jednu z nich podal v roce 1935 Ludvík Guba, když žádal ministerstvo veřejných prací o možnost vzít filmovou techniku do civilního letadla, aby mohl natočit

Bratislavu, Piešťany, údolí lázní Lubochňa a vybrané zámky v Pováží.³⁰⁾ Tato žádost mu ovšem na základě vyjádření ministerstva národní obrany byla zamítnuta.³¹⁾ Další taková žádost přišla v rámci natáčení snímku *MĚSTO TŘEBOŇ SE SVÝMI RYBNÍKY*, kdy byl opět nucen vymoci si souhlas od ministerstva veřejných prací, které se následně obrátilo na ministerstvo vnitra a ministerstvo národní obrany. Nakonec jemu, kameramanovi a pilotovi bylo v roce 1937 povoleno vzlétnout nad město civilním letadlem budějovického aeroklubu.³²⁾

Guba-Film se také musel potýkat s protektorátní cenzurou. Vyřazení filmu cenzurou záleželo na mnoha hlediscích: politických, rasových, nacionálních, germanizačních a mnoha dalších. V podstatě okruh hledisek, na kterých záviselo, zda bude film puštěn mezi diváky, nebyl nijak pevně ohraničen a dával tak možnost cenzuře zakazovat téměř cokoli.³³⁾ Ze společnosti Guba-Film nebyly cenzurou schváleny například filmy *KUTNÁ HORA* (1942) a *TŘEBOŇ A JEJÍ RYBNÍKY* (1942).³⁴⁾

Společnost Guba-Film fungovala až do konce války.³⁵⁾ K 5. květnu 1945 měla pět zaměstnanců.³⁶⁾ Po konci druhé světové války byla kinematografie dekretem prezidenta republiky znárodněna a firmy zabývající se výrobou filmů přešly do likvidace. Likvidaci Guba-Filmu zajišťovala

23) Více také L. Česálková, *Atomy věčnosti. Český krátký film 30. až 50. let*. NFA 2014.

24) Anon., *Filmový kurýr*, č. 47, 1943, s. 4.

25) Z. Štábla, c. d., s. 366–390.

26) J. Havelka, *Filmové hospodářství 1937*. Praha 1938, s. 95.

27) Více také L. Česálková, c. d., NFA 2014. A také L. Česálková, c. d., 2009, č. 2, s. 135–155.

28) J. Havelka, *Filmové hospodářství 1942*. Praha 1943, s. 51.

29) Z. Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 3/2. Československý filmový ústav 1990, s. 329.

30) Více také L. Česálková, c. d. NFA 2014. A také L. Česálková, c. d., 2009, č. 2, s. 135–155.

31) NA, f. Ministerstvo vnitra I – stará registratura, Praha, sign. 12/67/62, kar. 3846.

32) Tamtéž, sign. 10/497/2, kar. 5592.

33) Jiří Doležal, *Česká kultura za protektorátu*. NFA Praha 1996, s. 191.

34) J. Havelka, c. d. 1942. Praha 1943, s. 44–45.

35) Informace ke konci Guba-Filmu se liší. Dle Zdeňka Štábly ukončila společnost svou činnost po roce 1943. Ovšem ve fondu samotného Guba-Filmu můžeme nalézt filmy vznikající ještě v roce 1945.

36) NFA, f. Guba-Film, inv. č. 35, Likvidace finančních záležitostí firmy.

zpočátku Československá filmová společnost a poté Československý státní film.³⁷⁾ Likvidátory firmy byli v červenci 1945 ustanoveni František Šimák a Jindřich Fiala. Ti měli za úkol sepsat seznam surového kinematografického materiálu, inventář, kopie filmů a další. Z této likvidace společnosti bylo předáno na osm krabic různých filmů a deset krabic hudebních negativů a pozitivů do archivu SČFV.³⁸⁾ Inventář převzala Československá filmová kronika, Krátký film.³⁹⁾ Celkový převzatý majetek Československou filmovou kronikou činil 331 441,40 Kčs včetně materiálu, inventáře, zajištěného vkladu a pohledávek.⁴⁰⁾ Bankovní účet firmy byl veden na jména Guba-Wágner s obnosem 150 700 K. Mirko Wágner se stal tichým společníkem firmy 1. ledna 1944 a po přejetí firmy do likvidace se dožadoval navrácení svého vstupního kapitálu ve výši 100 000 K. Z dochovaných materiálů není jasné, zda se mu podařilo tento kapitál získat zpět.

Prvotní likvidace skončila ke dni 31. července 1945.⁴¹⁾ Během likvidace se další materiál převážel také z Gubovy chaty v Hlásné Třebáni, kde měl Guba uschováno několik filmů a lamp.⁴²⁾ Dne 11. února 1949 ustanovil ministr informací a osvěty likvidátorem Dr. Karla Myšky, který měl kromě Guba-Filmu na starosti také likvidaci Českomoravského filmového ústředí, Tobis-filmu,

Dafa-filmu a dalších.⁴³⁾ Hlavní náplní likvidátora v rámci společnosti Guba-Film bylo zajištění dlužné pohledávky u Ústřední národní pojišťovny v hodnotě 317 Kč, pojistné bývalých zaměstnanců, dále zjistit, kdo převzal inventář, a dohledat současné uložení knih a spisového materiálu.⁴⁴⁾ Dne 28. července 1950, po náhlé smrti Dr. Karla Myšky, byl ustanoven národním správcem a likvidátorem filmových podniků JUDr. Václav Šefrna.⁴⁵⁾ Spisový materiál byl uložen v 26 balících ve sklepě kina Beránek v Praze XII. Třídění materiálu proběhlo v roce 1949, kdy byla vyřazena korespondence se školami, a zbytek materiálu byl k dalšímu třídění převezen do sídla Československého státního filmu v Praze II.⁴⁶⁾

Po válce pracoval Ludvík Guba jako expedient u firmy Antonína Kovače. Byl podezřelý z tajné spolupráce s gestapem a taktéž z členství v SA. Nakonec se Ludvík Guba rozhodl v roce 1948 odstěhovat do Brazílie, čímž končí i jeho stopy.⁴⁷⁾

Archivní fond Guba-Film je obsažen v jednom kartonu a je uložen v oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu. Materiál je poměrně torzovitý, obsahuje z větší části výrobní dokumentaci zhruba ke dvaceti filmům, dokumenty z likvidace firmy, z finančních záležitostí pak daňová přiznání, pokladní doklady a výpisy

37) I. Prokopová, Guba-Film 1940–1945 (1950) [inventář fondu Národního filmového archivu]. Hradištko pod Medníkem 2004, s. 3.

38) Zkratka SČFV nebyla identifikována. Mohlo by se jednat o Sdružení českých filmových výrobců, ale tuto informaci nebylo možné potvrdit. Viz NFA, f. Guba-Film, inv. č. 34, Likvidace materiálu, výrobních prostředků a filmů vyrobených společnostmi Guba-Film.

39) NFA, f. Guba-Film, inv. č. 34, Likvidace materiálu, výrobních prostředků a filmů vyrobených společnostmi Guba-Film.

40) NFA, f. ČSF, Krátký film — různé, k. R8/AII/5P/2K.

41) NFA, f. Guba-Film, inv. č. 35, Likvidace finančních záležitostí firmy.

42) Tamtéž, inv. č. 39, Oznámení o ukončení likvidace F. Šimákem a J. Fialou (31. 7. 1945).

43) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 724, Jmenování likvidátora-správce filmových společností v likvidaci Dr. Karla Myšky.

44) Tamtéž, inv. č. 725, Přehled úkolů likvidátora na duben a červenec 1949, včetně poznámek o likvidacích dalších společností.

45) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 727, Korespondence likvidátorů ČMFÚ a dalších filmových společností s bankami a úřady.

46) NFA, f. Guba-Film, inv. č. 45, Kopie dopisu likvidátora Dr. Myšky ústřednímu řediteli ČSF ve věci soustředění materiálu společností Aktualita a Guba-Film.

47) NA, f. Policejní ředitelství Praha II — všeobecná spisovna 1941–1950, sign. G 1175/8 guba, kar. 2659.

z poštovní spořitelny. Fond může být zajímavý v rámci informace o probíhajících likvidacích firem po 2. světové válce, náležitostí okolo harmonogramu samotné likvidační práce a mimo jiné i celkového fungování drobné filmové společnosti za protektorátu. Většina materiálu byla zřejmě ztracena či vyřazena při uložení během krátké doby v různých prostorech.

Tím nejzajímavějším z celého fondu je však nakonec především osoba samotného Ludvíka Guby, který by svým osudem a také rozsáhlými dochovanými informacemi, především v archivním fondu policejního ředitelství, byl kandidátem na román, či by si jistě zasloužil alespoň širší zpracování.

Kristýna Doležalová